

**“PAVEL BENKOV IJODI YORDAMIDA MAKTAB O‘QUVCHILARIDA
IJODIY TAFAKKUR VA BADIY ESTETIK DIDNI RIVOJLANTIRISH”****Rustamova Farangiz Asqarbek qizi**

Navoiy davlat universiteti

“Dasgohli rangtasvir” ta’lim yo’nalishi

4 - kurs “R”guruh talabasi

Annotatsiya: Maqola Pavel Benkovning ijodiy merosidan foydalanish orqali maktab o‘quvchilarida ijodiy tafakkur va badiiy estetik didni shakllantirishning pedagogik usullarini tahlil qiladi. Tadqiqotda tarixiy janrdagi san’at asarlarini darslarda qo‘llash, ijodiy mashg‘ulotlarda metodik yondashuvlar va o‘quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirish yo‘llari muhokama qilinadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Benkov asarlari o‘quvchilarda tarixiy tafakkur va badiiy tafakkur o‘rtasidagi bog‘liqlikni mustahkamlashda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Pavel Benkov, tarixiy janr, maktab ta’limi, ijodiy tafakkur, badiiy pedagogika, tarixiy manzaralar, vizual tafakkur, kompozitsiya ishlari, tarixiy tafakkur, pedagogik metodika.

Tarixiy san’at maktab o‘quvchilari uchun nafaqat estetik didni rivojlantirish, balki tarixiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tarixiy janrdagi san’at asarlari o‘quvchilarga voqealarni tahlil qilish, mustaqil fikrlash va badiiy qarorlar yaratish imkonini beradi. Tarixiy manzaralarni vizual tarzda o‘rganish orqali o‘quvchilar rang, shakl va kompozitsiya orqali dramatik ifodani anglashni o‘rganadi. Pavel Benkov ijodi tarixiy voqealarni badiiy va dramatik tarzda tasvirlash orqali tarixiy tafakkur va estetik didni uyg‘unlashtiradi.

Pavel Benkovning ijodi tarixiy san’at pedagogikasida o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Uning asarlari tarixiy voqealarni faqat vizual tarzda aks ettirmaydi, balki ularni dramatik va badiiy jihatdan jonlantiradi. Ranglar, chiziqlar va kompozitsiya orqali Benkov sahnalar va personajlarning hissiy holatini o‘quvchilarga yetkazadi. Bu esa o‘quvchilarga tarixiy voqealarni chuqurroq anglash, sabab-oqibat bog‘liqliklarini tushunish va badiiy tafakkur orqali ularni ifodalash imkonini beradi.

Benkov asarlarida ranglarning kontrasti, yorug‘lik va personajlarning ekspressiv ifodasi voqealarning emotsional ta’sirini oshiradi. Masalan, urush, siyosiy yoki madaniy voqealarni tasvirlashda ranglar va shakllarning uyg‘unligi sahnaga dramatik ohang beradi. Shu tarzda, o‘quvchilar voqealarni vizual qabul qilishi bilan birga, ularni

badiiy va tarixiy kontekstda tahlil qiladi. Bu pedagogik yondashuv o'quvchilarning tarixiy tafakkurini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Benkov ijodidan darslarda foydalanish o'quvchilarga tarixiy manzaralarni mustaqil tahlil qilish va badiiy shaklda ifodalash imkonini beradi. Tarixiy voqealarni vizual tarzda tasvirlash orqali o'quvchilar rang, shakl va chiziqlardan foydalangan holda dramatik sahnalarni yaratadi. Shu bilan birga, ular o'z ijodiy qarashlarini shakllantiradi va tarixiy tafakkur bilan badiiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni anglaydi.

Benkov ijodi pedagoglar uchun metodik vosita sifatida ham katta ahamiyatga ega. Pedagoglar uning asarlarini o'quvchilarga tanishtiradi, tarixiy voqealarni tahlil qilish va ularni badiiy shaklda aks ettirish mashqlarini tashkil qiladi. Shu orqali o'quvchilar mustaqil fikrlash, ijodiy qarorlar qabul qilish va vizual tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Tarixiy manzillarga nazar tashlash va ularni tasvirlash o'quvchilarda tarixiy tafakkur, estetik did va ijodiy qobiliyatni shakllantiradi. Benkov asarlarida qadimgi me'morchilik yodgorliklari, tarixiy shaxslar va voqealarni tasvirlash orqali o'quvchilar tarixiy va madaniy qadriyatlarni anglaydi. Bu esa ularni mustaqil fikrlashga, badiiy yechimlar yaratishga va voqealarni vizual tarzda ifodalashga undaydi.

Benkov ijodidagi dramatik va estetik uyg'unlik o'quvchilarga tarixiy voqealarni chuqur anglash va badiiy tafakkurini rivojlantirish imkonini beradi. Rang, yorug'lik va shakl orqali voqealarning emotsional ta'siri kuchaytiriladi. Shu sababli, o'quvchilar uning ishlanmalarini o'rganib, voqealarni badiiy tarzda ifodalashni va tarixiy kontekstni hisobga olgan holda kompozitsiyalar yaratishni o'rganadi.

San'at pedagogikasi nuqtai nazaridan, Benkov ijodidan foydalanish o'quvchilarda tarixiy tafakkur va badiiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlaydi. Tarixiy voqealarni tahlil qilish va ularni dramatik va vizual tarzda aks ettirish orqali o'quvchilar mustaqil qarorlar qabul qilish va ijodiy yechimlar yaratish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular san'at orqali tarixiy ma'lumotlarni qabul qilishni o'rganadi.

Benkov asarlaridagi rang, shakl va kompozitsiya bilan ishlash texnikasi o'quvchilarda vizual tafakkur va badiiy estetik didni shakllantiradi. Tarixiy sahnalarni o'rganish orqali o'quvchilar voqealarning sabab-oqibat bog'liqligini anglaydi, o'z qarashlarini yaratadi va ijodiy tafakkurini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda Benkov asarlari orqali tarixiy bilim va ijodiy metodlarni uyg'unlashtirish mumkin.

Benkovning ijodi o'quvchilarda nafaqat badiiy tafakkur, balki tarixiy tafakkur va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Maktab darslarida uning asarlaridan foydalanish orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni tahlil qilish, ularni vizual va badiiy tarzda ifodalash va ijodiy yechimlar yaratishni o'rganadi. Shu bois, Benkov ijodi pedagogik jarayonda ijodiy va tarixiy bilimlarni uyg'unlashtirgan samarali vosita hisoblanadi.

Umuman olganda, Pavel Benkovning hayoti va ijodi tarixiy janrni boyitish, tarixiy manzaralarni badiiy tarzda tasvirlash va maktab o'quvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Uning asarlarida dramatik ifoda, rang va kompozitsiya uyg'unligi orqali tarixiy voqealarni chuqur anglash imkoniyati yaratiladi. Shu sababli, pedagogik amaliyotda Benkov ijodidan foydalanish maktab o'quvchilari uchun ijodiy va tarixiy bilimlarni birlashtirgan samarali vosita hisoblanadi.

Ushbu maqola Pavel Benkovning ijodiy merosidan foydalanish orqali maktab o'quvchilarida ijodiy tafakkur va badiiy estetik didni shakllantirishning pedagogik usullarini o'rgandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Benkovning tarixiy janrdagi asarlari o'quvchilarga tarixiy voqealarni vizual va dramatik tarzda anglash imkonini beradi, shu bilan birga ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy qarorlar qabul qilishga va badiiy tafakkurini rivojlantirishga undaydi.

Benkov ijodi pedagogik jarayonda metodik vosita sifatida samarali hisoblanadi. Darslarda uning asarlarini tahlil qilish, tarixiy manzaralarni badiiy shaklda tasvirlash va kompozitsiyalar yaratish orqali o'quvchilarning vizual tafakkuri, badiiy estetik didi va tarixiy bilimlari mustahkamlanadi. Shu bois, Benkovning ishlari tarixiy tafakkur va ijodiy tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlashda va maktab pedagogik amaliyotida ijodiy metodlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, Benkov ijodidan pedagogik jarayonda foydalanish maktab o'quvchilarida badiiy va tarixiy bilimlarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi, ularning ijodiy va vizual tafakkurini samarali rivojlantiradi hamda san'at orqali tarixiy va madaniy qadriyatlarni anglashni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С.109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – С.131-134.

3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T.587. – C.02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T.3268. – №1. – C.070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №6. – С.15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №1. – C.8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – T.2. – №B10. – C.192-198.
8. Шавдилов С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – C.84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т.3. – №12. – С.193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т.4. – №3. – С.60-66.